

καὶ ἀφωσιώθη ἔκτοτε εἰς τὴν ἀνέκαθεν προσφιλή αὐτῷ σπουδὴν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας.

Ἐκ τοῦ ἐν ἔτει 1864 ἐπιχειρηθέντος μακροτάτου ταξιδίου, κατ' ὃ ἐπεσκέφθη τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς, ἐπανακάμψας ὁ Σχλείμαν εἰς Ἑλλάδα, ἐπεσκέφθη τῷ 1868 τὴν Κέρκυραν καὶ τὴν Ἰθάκην, εἶτα δὲ τὰ διάφορα μέρη τῆς Πελοποννήσου, καὶ τέλος ἐτράπη πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀπὸ τῆς τρυφερωτάτης αὐτοῦ ἡλικίας ἐμπορούμενος ἀπείρου ἐνθουσιασμοῦ πρὸς τοὺς ὁμηρικοὺς ἥρωας, ἐπεχείρησεν ἤδη μετ' ἀκατασχέτου ζήλου τὴν ἐξερεύνησιν καὶ ἀνακάλυψιν τῆς παλαίστρας τῶν ἡρωϊκῶν τῶν κατορθωμάτων καὶ τὴν ἐξόρυξιν ἀρχαίων μνημείων ἐκ τῆς ἐποχῆς τῶν. Συνοδευόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς Ἑλληνίδος συζύγου του, ἣτις εἶνε καὶ ἡ παντοτεινὴ συνεργάτις του, ἐπεχείρησε τῷ 1870 ἰδίαις δαπάναις δι' ἑκατὸν πεντήκοντα ἐργατῶν κατὰ μέσον ὅρον τὰς περὶ τὸ ἀρχαῖον Ἴλιον (ἐν τῷ νῦν καλουμένῳ Χισσαρλίκ) ἀνασκαφάς, δι' ὧν ἀνεκάλυψε μέχρι τοῦ 1882 τὰ εῤεῖπια ἐξ πόλεων ἀρχαιοτέρων τοῦ ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἑλληνικοῦ ἀποικισμοῦ. Τὴν δευτέραν ἐκ τῶν πόλεων τούτων, ἣτις φαίνεται καταστραφεῖσα ὑπὸ φοβερᾶς τινος πυρκαϊᾶς, ἀνεγνώρισεν ὁ Σχλείμαν ὡς τὴν ὁμηρικὴν Τροίαν. Τοὺς ἐνταῦθα συλλεγέντας ἀφθόγους ἀρχαιολογικοὺς θησαυροὺς ἐδώρησεν ὁ Σχλείμαν εἰς τὸ γερμανικὸν κράτος, ἥδη δὲ ἀπόκεινται οἱ θησαυροὶ οὗτοι ἐν τῷ ἐθνολογικῷ μουσεῖῳ τοῦ Βερολίνου ὡς ἰδιαίτερον τμήμα, φέρον τὸ ὄνομα «Schliemann-Museum» (Μουσεῖον τοῦ Σχλείμαν).

Ἐτι λαμπροτέρα ἦτο ἡ ἐπιτυχία τῶν ἐν ἔτει 1876 ὑπὸ τοῦ Σχλείμαν γενομένων ἀνασκαφῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Μυκηνῶν, ἐνθα ἀνεκάλυψε τοὺς παναρχαίους

βασιλικοὺς τάφους, οἵτινες ἐδεικνύοντο τῷ Πausanias (II, 16) ὡς οἱ τάφοι τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς Κλυταμνήστρας φονευθέντων ἐταίρων του. Τὰ ἐν τοῖς τάφοις τούτοις ἀνευρεθέντα ὑπὸ τοῦ Σχλείμαν ἀντικείμενα ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ, (οἷον διαδήματα, στρεπτοί, ψέλλια, δακτύλιοι κτλ.) ἔχουσι βάρος μεῖζον τῶν ἑκατὸν λιτρῶν. Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1881 καὶ τὸ ἔαρ τοῦ 1882 ἀνεσκάφη ὑπὸ τοῦ Σχλείμαν ὁ ἐν Ὀρχομενῷ θησαυρὸς καὶ ἐπλουτίσθη ἔτι ἡ ἐπιστήμη διὰ τῆς ἀνακαλύψεως μιᾶς τεχνικώτατα ἐγλυμμένης ὀροφῆς δωματίου προϊστορικῆς ἐποχῆς. Κατὰ τὰ ἔτη 1884 καὶ 1885 ἀνεσκάψεν ὁ Σχλείμαν τὴν Τίρυνθα, ἐνθα κατάρθωσε νὰ ἐξαγάγῃ εἰς φῶς τὸ εὐρύχωρον προϊστορικὸν παλάτιον τῶν βασιλέων τῆς Τίρυνθος. Ἐν ἔτει 1869 ὁ Σχλείμαν ἀνηγορεύθη ὑπὸ τοῦ πανεπιστημίου τῆς πόλεως Rostock διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας, τῷ 1883 ὑπὸ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης διδάκτωρ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, τῷ δὲ 1881 ὑπὸ τῆς πόλεως τοῦ Βερολίνου ἐπίτιμος πολίτης. Ἀπὸ τοῦ 1871 διατρίβει ὁ Σχλείμαν ἐν Ἀθήναις.

Σημ. Τὰς περιηγήσεις καὶ τὰς ἀνασκαφὰς αὐτοῦ περιέγραψεν ὁ Σχλείμαν ἐν τοῖς ἐξῆς ἔργοις του: «La Chine et le Japon» (Paris 1866), «Ithaka, der Peloponnes und Troja» (Leipzig 1869, γαλλιστὶ Paris 1869), «Mykenä» (μετὰ προλόγου ὑπὸ W. E. Gladstone, ἐν Λειψίᾳ 1878, ἀγγλ. ἐν Λονδίνῳ καὶ Νέᾳ Ὑόρκῃ 1887, γαλλ. Παρις. 1889), «Orchomenos» (Λειψία 1881), «Ilios» (μετὰ προλόγου ὑπὸ R. Wirthow, Λειψία 1881, ἀγγλιστὶ ἐν Λονδίνῳ καὶ Νέᾳ Ὑόρκῃ 1881, γαλλ. Παρις. 1885), «Reise in der Troas» (Λειψία 1881), «Troja» (μετὰ προλόγου ὑπὸ A. H. Sayce, Λειψ. 1883, ἀγγλ. Λονδίνῳ καὶ Ν. Ὑόρκῃ 1883), «Tiryns» (Λειψ. 1886) κτλ.

(Ἐκ τοῦ Ἑγκυκλ. Λεξ. Brockhaus.)

Η ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.)

ΑΠΑΙΩΣ οἱ ἡμῶν, οἱ ἐστερημένοι ἐμβριθοῦς φιλοσοφικῆς μορφώσεως ποιοῦνται συχνωτάτην χρῆσιν φιλοσοφικῶν ὄρων, οἷον Idealismus, Realismus ἢ καὶ Idealrealismus, Spiritualismus, Naturalismus, Pessimismus καὶ ἄλλων πολλῶν -ismus, νομίζουσιν ὅτι ἐπιδεικνύουσιν εὐφυῖαν ὀμιλοῦντες περὶ τῶν «ἐξ ἀντικειμένου» καὶ «ἐξ ὑποκειμένου» περὶ τοῦ «κατ' εἶδος» καὶ «κατ' ὕλην», καὶ οὕτω μένουσιν εὐχαριστημένοι μετὰ τὴν σοφίαν τῶν. Ἀλλὰ περὶ οὐδενὸς ἄλλου -ismus γίνεται ἤδη τοσοῦτος λόγος, ὅσος περὶ τοῦ Pessimismus ἦτοι τῆς ἀπαισιοδοξίας. Ὅτε ἐν ἔτει 1870 αἱ πολιτικαὶ ἐλπίδες τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ ἐξεπληρώθησαν κατ' εὐχὴν καὶ ἡδυνάτο τις νὰ προσδοκᾷ τὴν γέννησιν φιλολογίας τοσοῦτον ὑπερηφάνου, τοσοῦτον φαιδρᾶς, τοσοῦτον θριαμβευτικῆς, οἷα ἐξέλαμψεν ἐν Ἑλλάδι μετὰ τοὺς περσικοὺς πολέμους, τότε τὸ ἐξοχώτερον φιλολογικὸν προϊόν, τὸ μάλιστα περιζήτητον καὶ περισπούδαστον ἔργον ἐν Γερμανίᾳ ἦτο: τοῦ Hartmann ἡ φιλοσοφία τοῦ ἀσυνειδήτου (Philosophie des Unbewussten), ἡ φιλοσοφία τοῦ ἀπελπισμοῦ, ἡ παροτρύνουσα εἰς τὴν αὐτοκτονίαν. Ὁ πλήρης τόλμης, χαρᾶς καὶ ἐλπίδων ὄργασμος πρὸς τὸ δρᾶν εὕρισκετο μόνον ἐπὶ τινι χρόνῳ ἐν τῷ γερμανικῷ κοινοβουλίῳ, ἐν δὲ τῷ βασιλείῳ τῶν ιδεῶν, ἐν τῇ φιλολογικῇ παραγωγῇ καὶ

ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ περιεπορεύετο τὸ μαῦρον φᾶσμα τῆς ἀπαισιοδοξίας, καὶ πάντα τὰ ἐξοχώτερα φιλολογικὰ προϊόντα ἐπληρώθησαν ἢ τοῦλάχιστον διεπνεύσθησαν ὑπὸ τοῦ ζοφεροῦ τούτου πνεύματος. Ἄλλως τε, ἂν πρότερον ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς «μορφώσεως» καὶ τῆς «ἀναπτύξεως τοῦ πνεύματος» ἐνοεῖτο ποσὸν τι γνώσεων ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ ποιήσει, σήμερον ὅμως ἡ ἀληθὴς μόρφωσις καὶ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος ἀπαιτεῖ πρὸς τούτοις καὶ ποσὸν τι γνώσεων ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Διὰ τῶν γιγαντιαίων προόδων, ἃς συνετέλεσαν, αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι προσελκύουσιν ἤδη πρὸ πάντων τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον. Σήμερον δυνάταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι: ἀνευ ἱκανῶν γνώσεων ἐκ τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν οὐδεμία πραγματικὴ καὶ ἀληθὴς μόρφωσις εἶνε δυνατὴ, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις τῆς Γερμανίας ηὐξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ὥρων διὰ τὴν φυσικὴν καὶ τὰ μαθηματικὰ καὶ ἡλαττώθη ὁ τῶν μαθημάτων τῆς λατινικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Λοιπὸν — καὶ τοῦτο ἐπαναφέρει ἡμᾶς εἰς τὸ προκείμενον — ἡδυνάτο τις νὰ προσδοκᾷ καὶ νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη καὶ αἱ δι' αὐτῆς γενόμεναι ἀλλεπάλληλοι ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις, αἱ οὐσιωδῶς τροποποιήσασαι καὶ ἀναδιοργανώσασαι τὸν κοινωνικὸν ἥμῶν

βίον, θὰ παρήγον φαιδροτέρας καὶ ὑψηλοτέρας περὶ τοῦ παντὸς θεωρίας. Ἡδυνάτὸ τις νὰ περιμένῃ, ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν βασιζομένη περὶ τοῦ κόσμου θεωρία θὰ ἔδιδε τὸ τελευταῖον κτύπημα εἰς τὴν ῥωμαντικὴν φιλοσοφίαν τοῦ Σοπενχάουερ, εἰς τὴν Ῥωμαντικὴν, ἥτις θέλει τὴν ποιητικὴν ἀπόλαυσιν τοῦ κόσμου, ἥτις θεωρεῖ τὸν κόσμον ὡς ὕλην ἀπολαύσεως διὰ τὸ ἄτομον, καὶ μὲ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου παίζει φανταστικὴν παιδιὰν ἐν ἀπεριορίστῳ αὐθαιρεσίᾳ, ἀντὶ νὰ προσπαθῇ διὰ σοβαρᾶς ἐργασίας ν' ἀναγνωρίσῃ τοὺς ἰσχύοντας φυσικοὺς νόμους, νὰ μετατρέψῃ τὴν φύσιν εἰς ἐργασίαν, καὶ νὰ καθυποτάξῃ αὐτὴν ἑαυτῇ. Ἀλλ' ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον συμβαίνει: βλέπομεν σήμερον τὴν νεαρὰν ἐπιστήμην τῆς φύσεως ἀσχημιζομένην εἰσέτι ὑπὸ τῶν λειψάνων τῆς ῥωμαντικῆς ἀπαισιοδοξίας, εἰσέτι συνδεδεμένην μὲ τὰς πεπαλαιωμένας ιδέας παρελθούσης τοῦ πολιτισμοῦ περιόδου, ἀντὶ νὰ γεννήσῃ ἐξ ἑαυτῆς νέας ὑγιεῖς ιδέας καὶ θεωρίας. Ἡ ἐκδήλωσις τοῦ συνδέσμου τούτου τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης μετὰ τῆς ῥωμαντικῆς ἀπαισιοδοξίας εἶνε ἀκριβῶς ἡ τοῦ Hartmann φιλοσοφία τοῦ ἀσυνειδήτου, εὔρε δὲ τόσον ταχέως τοσοῦτους ὁπαδοὺς, ἀκριβῶς διότι ἐξέφραζε τὰς ιδέας καὶ τὰς ψυχικὰς διαθέσεις τῆς ἐποχῆς, ἔλεγε δηλαδὴ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πάντες ἡσθάνοντο ἀμυδρῶς καὶ ἀορίστως.

Πλὴν τούτου ἡ ἐπικρατήσασα φυσικὴ φιλοσοφία, ὁ Δαρβινισμός, ὅσον δῆποτε γόνιμος καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἡ ὑπ' αὐτοῦ δοθεῖσα ὠθησις εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, εἶνε ὅλως ἀκατάλληλος εἰς τὸ νὰ ἐξυψώσῃ τὴν συναίσθησιν τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀνθρώπου, διότι εἰς τὸν ἄνθρωπον, αἰσθανόμενον τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ὁμοιότητά του, ἔδειξεν ὁ δαρβινισμός τὴν κτηνώδη συγγένειαν, τὴν πρὸς τὰ λοιπὰ ζῶα συγγένειάν του καὶ ἐταπεινώσεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐκτιμῇ τῆς ἰδίας του ἀξίας. Ἐννοῶ ἐνταῦθα τὸν δαρβινισμόν, ὅπως συνήθως ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐκλαμβάνεται ὡς ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκείνη ὑπόθεσις, ἡ κατατάσσουσα τὸν ἄνθρωπον ὡς ἀνώτατον μέλος ἐν τῇ σειρᾷ τῆς φυσικῆς ἀνελίξεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν ζῶων. Οὗτος ἐδίδασκε τὸν ἄνθρωπον νὰ θεωρῇ μᾶλλον πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τοὺς κτηνώδεις προγόνους του, τὸν γορίλλαν καὶ τὸν σιμπαζῆν, παρὰ πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τοὺς ἀγγέλους, καὶ νὰ παρατηρῇ καὶ ἐξετάζῃ ὅλα τὰ κτηνώδη χαρακτηριστικὰ τῆς φύσεώς του, τὰ ἀναμνησκοντα αὐτῷ τὴν ταπεινὴν καταγωγὴν του, ὅσας ἤθελε τῷ ἐπέλθῃ ἡ ὄρεξις νὰ λησμονήσῃ τὰ ὅρια τῆς ὑπάρξεώς του καὶ νὰ ὑπερυψωθῇ. (Οὕτω συνήθως ἐκλαμβάνεται ὁ δαρβινισμός ὡς «ταπεινωτικὴ καὶ ἐξευτελιστικὴ διδασκαλία»· ἀλλὰ δύναται καὶ νὰ θεωρηθῇ ὡς παλισκοπικὸν βλέμμα ἐνὸς self made man, ἀνασκοποῦντος τὴν ταπεινὴν αὐτοῦ καταγωγὴν καὶ ὑπερηφάνως ἀτενίζοντος πρὸς τὰς ὀπισθεν αὐτοῦ βαθμίδας ἀπὸ τοῦ ὕψους, εἰς ὃ ἀνῆλθε διὰ χιλιετηρίδων ὁλῶν ἐργασίας καὶ προόδου.)

Τρίτον, τέλος, πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἕκαστος, κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἐν ἣ ἀσχολεῖται, κλίνει νὰ θεωρῇ καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων καὶ τὰς περὶ τοῦ κόσμου ιδέας καὶ θεωρίας του νὰ σχηματίζῃ ἀναλόγως καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἐν τῇ ἐπιστῇ, ἣν σπουδάζει, ἰσχυροῦσας ἀρχάς. Διὰ τοῦτο βλέπομεν ἐξόχους καὶ διαπρεπεῖς φυσιοδίφας θεωροῦντας ὡς τὸν ἐνδότετον καὶ οὐσιώδη πυρῆνα τῶν ὄντων, ὡς τὴν ἀληθῆ καὶ πραγμα-

τικὴν οὐσίαν, νεκρὸν τινα μηχανισμόν καὶ ἐξηγοῦντας τοὺς φυσικοὺς νόμους ὡς αὐθυποστάτους ὀντότητας, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι ἐδεώρουν τὴν μοῖραν καὶ τὸ fatum, ἐνῷ οἱ νόμοι οὗτοι οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰμῇ ἐννοιαὶ καὶ τύποι, τοὺς ὁποίους ὁ ἡμέτερος νοῦς συλλαμβάνει καὶ σχηματίζει ὅπως ἐπιφέρῃ τάξιν τινὰ εἰς τὴν πληθὺν τῶν φαινομένων.

Ἡ ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης βασιζομένη αὕτη φιλοσοφία ἀμαρτάνει ἐν τούτῳ, ὅτι ὑπερτιμᾷ τὴν νόησιν καὶ ἀπονέμει μικρὰν ἀξίαν εἰς τὴν ἡθικὴν αἴσθησιν διὰ τοῦτο μεθ' ὅλην τὴν ἐπιστημονικὴν ἐμβρίθειαν καὶ βαθύνοιαν τὸ τελευταῖον ἐξαγομένο τῆς φιλοσοφίας ταύτης εἶνε νεκρὰ καὶ ἔρημος εἰκὼν τοῦ κόσμου, οἷα προκύπτει φυσικῶ τῷ λόγῳ, ὅταν λησμονώμεν ὅτι ὁ τελευταῖος λόγος εἰς ὃν ἀπολήγει ἡ φιλοσοφικὴ ἐξέτασις τοῦ κόσμου τούτου δὲν εἶνε ἡ γνῶσις καὶ κατανόησις ἀλλὰ τὸ ἡθικὸν καθήκον, ὅτι δηλαδὴ ὁ κόσμος οὗτος ἔχει, οὕτως εἰπεῖν, ἡθικὴν τινα κορύφωσιν καὶ ἐπομένως ἐν τῇ ἡθικῇ πρέπει νὰ ζητῶνται οἱ τελευταῖοι λόγοι τῆς ἐξηγήσεως τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ἀκριβῶς οἱ εὐπαίδευτοι τῆς νέας γενεᾶς, οἱ νεωτερίζοντες φιλόσοφοι, οὐδὲν ἀπολύτως θέλουσι νὰ εἰξεύρωσι περὶ τῶν ἡθικῶν λόγων, λέγοντες ὅτι οὗτοι εἶναι λόγοι κενοί, ἐν οἷς οὐδὲν τὸ καταληπτὸν καὶ ψηλαφητὸν δύναται ν' ἀνακαλυφθῇ. Τὴν λέξιν «ὕλισμος» ἀποφεύγω ἐξ ἐπιτηδес, διότι ἡ ἐννοια τοῦ ὅρου τούτου εἶναι παρὰ τοῖς διαφοροῖς ἀνθρώποις διαφορωτάτη καὶ ποικιλωτάτη. Ὅτι ὅμως πᾶσαι αὗται αἱ ὑποδηλωθεῖσαι φιλοσοφικαὶ διευθύνσεις εὐκόλως γεννῶσι τὴν ἀπαισιοδοξίαν, τὴν θεωροῦσαν τὸν κόσμον ὡς ἀδιόρθωτον καὶ ἀνεπανόρθωτον κακὸν καὶ ἀπαιτοῦσαν τὸ πολὺ ἀγόγγυστον καὶ ἀνευ ἐλπίδος ὑποταγὴν εἰς τοὺς «νόμους τῶν περιφήμων φυσιοδιφῶν», εἶνε εὐνόητον καὶ εὐεξήγητον. Ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ἀπαισιοδοξία (Pessemismus) ἐννοεῖται πολλάκις καὶ πᾶσα ἐν γένει δυσαρέσκεια πρὸς τὰ καδεστῶτα, δυσπιστία πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τὴν ιδέαν ὅτι ὅλαι τῶν αἱ πράξεις προέρχονται ἐκ κακῶν ἐλατηρίων, εἴτε ἐξ ἰδιοτελείας εἴτε καὶ ἐκ κακεντρεχείας, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ ἀπαισιοδοξία εἶνε ἡ ἔλλειψις πάσης χαρᾶς, ἐμπιστοσύνης καὶ ἐλπίδος. Ἀφ' ἐτέρου δὲ καὶ δυσπιστία πρὸς τὰς ἰδίας πράξεις, δυσπιστία ἐν γένει πρὸς πᾶσαν δράσιν, καὶ τέλος περιφρόνησις ἑαυτοῦ, τῶν ἄλλων, τοῦ κόσμου, καὶ παντελὴς ἀπελπισμός καὶ ἀπόγνωσις. Ἀναλόγως δὲ πρὸς τὴν μείζονα ἢ ἐλάττωνα ἐνέργειαν καὶ δραστηριότητα τοῦ ατόμου, ἡ ἀπαισιοφροσύνη αὐτοῦ ἢ περιορίζεται εἰς ἀπλὰ παράπονα ἢ ἐκρήγνυται εἰς σφοδρὰν ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν.

Ἄν συσχετίσωμεν τὸ πρᾶγμα πρὸς τὰς κράσεις τῶν ἀνθρώπων, βλέπομεν ὅτι ὁ μελαγχολικὸς εἶνε ὁ παρὰ τονούμενος ἀπαισιόφρων, ὁ χολερικὸς εἶνε ὁ ἀγανακτῶν ἀπαισιόδοξος, ὁ ἀμυνόμενος πρὸς τὰς ἐκ τοῦ κόσμου βλάβας. Μία γνησίως αἱματώδης κρᾶσις ἀντίκειται πρὸς πᾶσαν ἀπαισιοδοξίαν ἐνεκα τῆς ἐμφύτου ἐμπιστοσύνης, φαιδρότητος καὶ εὐθυμίας αὐτῆς, ἐνῷ ὁ φλεγματικὸς ἐν τῇ ἀπαθείᾳ καὶ ἀταραξίᾳ τῆς ψυχῆς του οὐδέποτε περιπίπτει εἰς τοσοῦτον ζοφερὰς ἀπαισιόδοξους σκέψεις. Δυνάμεθα ἤδη νὰ διακρίνωμεν:

I. α) τὴν φιλοσοφικὴν ἀπαισιοδοξίαν, ἥτις ὑπὸ τῶν ὀρίων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως αἰσθάνεται ἑαυτὴν περιορισμένην καὶ στενοχωρουμένην, καὶ ζητεῖ δι' ἐπιστή-

μονικῶν λόγων ν' ἀποδείξῃ ὅτι θὰ ἦτο καλῆτερον ἂν δὲν ὑπῆρχεν ὁ κόσμος οὗτος, ἀπὸ τῆς β) ἰδιωτικῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἀπαισιοδοξίας, ἣτις περιορίζεται μόνον ἐν τῷ στενῷ κύκλῳ τοῦ βίου καὶ τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν, χωρὶς νὰ γενικεύῃ ἢ ἐπεκτείνῃ τὰς ἰδέας τῆς πέραν τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως.

II. α) τὴν ἐκ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως ἀπαισιοδοξίαν,

συγγενῇ πρὸς τὴν μελαγχολικὴν κρᾶσιν, ἣτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχει τὴν αἰτίαν τῆς εἰς νόσους καὶ πρὸ πάντων εἰς φθορὰν ἢ βλάβην τοῦ νευρικοῦ συστήματος, καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας πᾶσα σχεδὸν ἐντύπωσις ἐπενεργεῖ ἀλγεινῶς, ἀπὸ τῆς β) ἐσκεμμένης ἀπαισιοδοξίας, ἣτις προκύπτει ἐκ σκέψεων καὶ συλλογισμῶν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων, ἐκ τῆς πείρας τοῦ κόσμου.

(Ἑπεταί συνέχεια.)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΑΓΕΙΑ.

(Τέλος.)

Ὁ καθηγητὴς Liégeois διέταξε τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὑπνωτισθεῖσαν δεσποινίδα Π., νὰ πυροβολήσῃ κατὰ τῆς μητρὸς τῆς. Ἡ νεᾶνις λαβοῦσα παρὰ τοῦ ὑπνωτιστοῦ τὸ πυροβόλον καὶ ἀγνοοῦσα ὅτι ἦτο κενὸν ἐξετέλεσεν ἀμέσως τὴν διαταγὴν τοῦ Liégeois. Εἰς τὰς μορφὰς δὲ τῆς μητρὸς ἀπῆντησεν ἐν ἀταραξίᾳ «Ἀλλὰ δὲν σὲ ἐφόβευσα, ἀφοῦ ὁμιλεῖς!»

Ὁ Gilles de la Tourette διηγεῖται, ὅτι νεᾶνις τις δεκαοκταετὴς ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὑπνωτίζοντος αὐτὴν ἱατροῦ ὑπνωτισθεῖσα ὑπὸ τινος ἄλλου ἔλαβε τὴν διαταγὴν νὰ μεταβῇ κατὰ τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον πρὸς τὸν ἱερέα τοῦ ἰδρύματος καὶ νὰ τῷ δώσῃ ἐν φίλημα. Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν ἡ ἀσθενὴς ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης τῆς καὶ ἐρωτηθεῖσα ποῦ θέλει νὰ ὑπάγῃ ἀπῆντησεν ὅτι πηγαίνει πρὸς τὸν ἱερέα διὰ νὰ τὸν φιλήσῃ. Εἰς τοὺς ἐμποδισάντας αὐτὴν νὰ ἐξέλθῃ τῆς αἰθούσης παρέσχε τοσαύτην ἀπελπιστικὴν ἀντίστασιν ὥστε ἐδέησε νὰ τὴν δεσμεύσωσι. Τότε κατελήφθη ὑπὸ φοβερῶν σπασμῶν, καὶ ἐξέβαλλεν ὀξυτάτας κραυγὰς. Ὁ προσκληθεὶς ἱατρός εἰς μάτην προσεπάθει διὰ τῆς ὑπνωτιστικῆς ἀνυποβολῆς νὰ τὴν μεταπείσῃ, τότε δὲ μόλις ἡ νεᾶνις ἡσύχασεν, ὅτε ὁ αἷτιος τῆς σκηνῆς ταύτης ἀνεκάλεσε τὴν διαταγὴν του.

Σοβαρωτέρα τῆς ἀνωτέρω ἀπρεποῦς ὑποβολῆς εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Liégeois δοθεῖσα διαταγὴ εἰς τινὰ ὑπ' αὐτοῦ ὑπνωτισθεῖσαν νεᾶνίδα: «Ἰδοὺ, λάβετε αὐτὸ τὸ δηλητήριον» τῇ εἶπε «βάλετέ το αἷριον εἰς ἓνα ποτήρι νερὸ καὶ δάσατέ το εἰς τὴν θείαν σας διὰ λεμονάδα. Αὐτὴ θὰ τὸ πῇ χωρὶς ὑπόψια καὶ θ' ἀποθάνῃ.» Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἡ θεία, μεθ' ἧς ἦτο ἐκ τῶν προτέρων συνεννοημένος ὁ Liégeois, διεβεβαίοντο ὅτι ἡ ἀνεψιά τῆς ἐξετέλεσε μετὰ πάσης ἀκριβείας τὴν ἀπόπειραν τῆς δηλητηριάσεως συμφώνως πρὸς τὴν διαταγὴν του. Ἐτέρα ἀπόπειρα δηλητηριάσεως, μᾶλλον ἀξιοπερίεργος διὰ τὴν πανουργίαν μεθ' ἧς ἐξετελέσθη ὑπὸ τῆς ὑπνωτισμένης, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Lilienthal. Ἡ ὑπνωτισθεῖσα γυνὴ ἦτο ὑστερικὴ· ἐδόθη δὲ εἰς αὐτὴν παρὰ τοῦ ὑπνωτιστοῦ ἡ διαταγὴ, νὰ δηλητηριάσῃ κύριόν τινα Γ... Ἡ ὑπνωτισθεῖσα, μετὰ τὴν ἐγρήγορσιν ἐκ τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου, λαβοῦσα κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν τὸ ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἐπίστευεν ὅτι ἦτο πλήρες δηλητηριώδους ὑγροῦ, ἐπλησίασεν ἀφελῶς καὶ μετὰ θάρρους πρὸς τὸν κύριον Γ... καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν διψᾷ. Ἐκεῖνος ἠρνήθη, ἀλλ' ἡ γυνὴ τῷ προσέφερεν ἐπιμόνως τὸ ποτόν, λέγουσα ὅτι ἦτο φοβερὰ ζέστη καὶ ὅτι τὸ ποτόν εἶνε ἀναψυκτικόν, διὰ νὰ τῷ ἀφαίρῃ δὲ πᾶσαν ὑπόψιν, ἐπλησίασε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χεῖλη τῆς καὶ προσεποιήθη ὅτι

πίνει καὶ αὐτὴ ὀλίγον, διὰ νὰ τὸ δοκιμάσῃ, πράγματι ὅμως ἐφυλάχθη νὰ βρέξῃ τὰ χεῖλη τῆς με τὸ ὑγρόν. Ἐνῷ δὲ ὁ κύριος Γ... ὅστις ἤξευρεν ὅτι τὸ ποτόν ἦτο ἀβλαβές, ἤρχισε νὰ τὸ πίνῃ βραδέως, ἡ γυνὴ τὸν παρατήρει κάτωχρος καὶ τρέμουσα. Ὅτε δὲ ἐκεῖνος, ὑποκρινόμενος τὸ μέρος του κατὰ τὰ προσυμπεφωνημένα μετὰ τοῦ ἱατροῦ, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔπεσεν ὡς νεκρὸς δῆθεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἡ γυνὴ ἐψιθύρισε: «τῶρά ἐτελείωσε!» Γενομένης δῆθεν ἀνακρίσεως, ἡ γυνὴ διεμαρτύρετο περὶ τῆς ἀθωότητός τῆς λέγουσα ὅτι τὸ ὑγρόν ἦτο ἀδῶν ἀναψυκτικὸν ποτόν, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ἔπιεν, χωρὶς νὰ πάθῃ τὸ παρὰμικρόν.

Περὶ ἄλλης τινὸς ἀποπείρας φόνου ἀναφέρει ὁ Bernheim τὰ ἑξῆς: Ὁ διάσημος οὗτος ἱατρός τῶν νευρικῶν νοσημάτων ἐνέπνευσε διὰ τῆς ὑπνωτιστικῆς ὑποβολῆς εἰς τινὰ κύριον Κ... τὴν ἀπατηλὴν πεποίθησιν, ὅτι παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ δωματίου ἵστατο ἀνθρωπὸς τις, ὅστις εἶχεν ἐκστομίσει προσβλητικωτάτους λόγους κατ' αὐτοῦ τοῦ ὑπνωτισμένου. Εἰς τοῦτον ἔδωκεν ὁ ἱατρός ἐν ἐγχειρίδιον καὶ τὸν διέταξε νὰ φονεύσῃ τὸν ἀνδρῶπον ἐκεῖνον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου προσεβλήθη. Ὁ ὑπνωτισμένος ὤρμησε πρὸς τὴν θύραν, ἐνέπηξε τὸ ἐγχειρίδιον εἰς τὸ θυρόφυλλον καὶ ἔστη κάτωχρος καὶ τρέμων κατ' ὅλα του τὰ μέλη. Ὅτε ἤκουσεν ὅτι ἔρχεται ἡ ἀστυνομία, ἐτρόμαξε καὶ ὡμολόγησε κατὰ τὴν γενομένην δῆθεν ἀνάκρισιν ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ ὅτι αὐτὸς διέπραξε τὸν φόνον, διότι εἶχε προσβληθῇ ὑπὸ τοῦ φονευθέντος. Ἐρωτηθεὶς ἔπειτα, μήπως παρεκινήθη πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ὑπνωτίσαντος αὐτὸν ἱατροῦ Bernheim, ἔδωκε κατ' ἀρχὰς ἀπάντησιν καταφατικὴν, ὅτε ὅμως βραδύτερον ὑπνωτισθεὶς ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ὑπὸ οὐδενὸς εἶχε προτραπῇ πρὸς διαπραξίν τοῦ φόνου, ἀνεκάλεσε τὴν προτέραν του ὁμολογίαν καὶ διεβεβαίοντο ὅτι ὁ Bernheim οὐδόλως ἐνείχετο εἰς τὸ κακοῦργημα. Ὅτε ἀφυνθίσθη ἐκ τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου, πάντα τὰ διατρέξαντα ἐξηλεφθήσαν ἐκ τῆς μνήμης του.

Ἄλλ' ὁ ὑπνωτιστὴς ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του καὶ ἄλλα μέσα, ἐπὶ κινδυνωδέστερα τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω παραδείγμασι περιγραφέντων, ὅπως ἐξασκίῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν ἀπεριόριστον δύναμιν ἐπὶ τοῦ ὑπνωτιζομένου.

Ὁ ὑπνωτιστὴς δύναται δηλαδὴ ν' ἀνελίξῃ ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ ὑπνωτισμένου οἶαν δήποτε σκηνὴν μὴ συμβᾶσαν, περιγράφων ἀπλούστατα διὰ λόγων τὰ κατ' ἑκαστα αὐτῆς ὡς συμβεβηκότα, ἂν δὲ μετὰ τὴν διήγησιν του διατάξῃ τὸν ὑπνωτισμένον, νὰ ἐνθυμῇται καὶ ἐν